

Tiädáttâs pirâssuojâlemkenigâsvuodâin poccui piemmâmist jienjâkuávluin

Arktâsii Laapi pirâssuojâlem västid kieldâ pirâssuojâlemvirgeomâhâá pargoin Suáđigil, Aanaar, Muonio, länuduv já Ucjuv kieldâin, já kocá návt meid puásuituálu tovâttem pirâsvaikuttâsâid kuávlust. Puásuituálu lii iäláttâstoimâ. Pirâssuojâlemlaavâ mield toimâhárjutteijest kalga leđe tiätu suu tooimâ pirâsvaikuttâsâin, pirâsriiskâin já tai haldimist sehe háitulij vaikuttâsâi kep-idemmâhđulâšvuodâin.

Pirâssuojâlemlaavâst pirrâs pillâšuumáin uáivildeh taggaar luoštuu, mon čuávumuššân šadda tiervâsvuodâhemâdâs, hááitu luándun já ton toimâid, luánduvaarij kevttim hiäjuluvá, pirrâs almolii makkuuvâšvuotâ tâi eromâš kulttuurárvuh kiäppáneh, pirrâs heivim almos virkosmittemkiävtun hiäjuluvá, šadda vaahâg tâi hááitu omâdâhâan teikâ ton kiävtun tâi eres almos tâi priivaat hiäđu luávkkám, mon puáhtá paldâlistiđ táid.

Toimâhárjutteijee kalga orniđ tooimâs tienuuvt, ete pirrâs pillâšum puáhtá muuneeld estiđ. Pirrâs pillâšumvaarâ tovâtteijee tooimâ kalga máhđulâšvuodâi mield sojijđ tienuuvt, ete tooimâst ij šoodâ pillâšum tâi ton vaarâ já pillâšum puáhtá estiđ. Tooimâ sojirmsaje hiäivulâšvuotâna vaigutteh ei. tooimâ luándu, pištem, äigimuddo já pirâsvaikuttâsâi merhâšitteevuotâ, pillâšume oskottetteevuotâ sehe tot, mon herkki vaikuttâskuávlu lii pirrâs pillâšuumâ. Arktâsii Laapi pirâssuojâlem kocá oles toimâkuávlustis tai pirâssuojâlemlaavâ kenigâsvuodâi nuávdittem pirrâs pillâšume estim várás.

Pirâssuojâlemlaavâ kenigâsvuodâi lasseen láá pirrâs pillâšum estim várás Aanaar, länuduv já Ucjuv kieldâin vyeimist orroo pirâssuojâlemmiärâdâsah. Poccui káárdán piejâm já piemmâm 1-luoka pon-nečäcikuávluin lii tain kieldâin pirâssuojâlemmiärâdâsâi vuáđuld kieldum. Ain tai kuulmâ kieldâ pirâssuojâlemmiärâdâsâi mield poccui piemmâm suoinijn tâi eres fuodâráin lii čácáduvâi jienjâ alne tâi tällâń toos alda lii kieldum. Piemmâmsaje já aijuu, juuvâ, láádu tâi jäävri kooskâst kalga leđe ucemustáá 10 meetter kubduv stielâs já syejistiellâs kubduvvuodâst kalga väldiđ huámmášumán meid tulve tienuuvt, ete čääci ij paijaan eenâb ko 10 metterid piemmâmsaje piällás.

Puásuituálu vaikuttâsah pirrâsâń láá kiddâ kuávlust orroo poccui meereest, mon kuhhâá poccuuoh oroh kuávlust sehe poccuid faallâmnáál purrâmušâst. Puásuituálu tovâttem nuáđi pirrâsâń šadda eereeb iärrás ravâduvâin, moh láá poccuid faallâmnáál purrâmušâst sehe poccuu pooškâst já kuužâst. Kuáđutmist šaddee erosio puáhtá lasettiđ nuáđi ovdiist. Ravâduvâi nalliisvuodâi lasanem toovât čácáduvâin njivlom sehe taan čuávumuššân eereeb iärrás happilappum já kyelijáámuid. Meid pooškâin orroo čuálibakteereh sättih tovâttiđ pajaldâsčaasij pillâšum. Pirrâs pillâšum riskâ lii styeres kuávluin, mast háittuamnâseh peesih jo-uv njuolgist tâi kulgâmčaasij mield čácâdâhâan.

Arktâsii Laapi pirâssuojâlem kocá toimâkuávlustis piemmâm já tast šaddee pirâsvaikuttâsâid pehilittum vuovvijen tâlvipaažeest 2020 – 2021 já meid puátteevuodâst. Pirâssuojâlemmiärâdâsâi vuástâsii sehe pirrâs pillâšum tâi pirrâs pillâšumvaarâ tovâtteijee poccui piemmâmist tahhoo puátteevuodâst ain tutkâmpivdem poolisâń. Kocceemvirgeomâhâš puáhtá meid riemmâđ hal-dâttâhpágguoimâid ääši lavâlia tile juksâm várás.

Kieldâ pirâssuojâlemvirgeomâhâš puáhtá ovtâskâs tábáhtusâin miedettið spiekâstem pirâssuojâlemmiärâdâsâst. Spiekâstem kalga uuccâd kirjálávt jo-uv juovlâmáánust almostittemnáál spiekâstemuuccâmluámáttuvvain tâi rijjhámásii ucâmuššain. Rijjhámásii ucâmušâst kalga oovdânpyehtið siämmáid tiäduid ko valmâš spiekâstemuuccâmluámáttuv vuádust. Spiekâste-mucâmušâst kalga oovdânpyehtið vuádustâsâid, ete mane spiekâstem lii tooimâ hárjuttem táahust veltidmettum. Spiekâstemuuccâmucâmušâst pivdeh ciälkkámušâid áášán kullee peelijn, tego eennâm- já čäcikuálu omâsteijest sehe Laapi IJP-kuávdâast. Spiekâstem ucâdijen kalga väldið huámmásumán kiedâvuššâmäägi, mii ciälkkámušpivdemijguin puáhtá lede suulân kyehti mánup-paje. Tooimâ ij uážu algâttið ovdilgo ucâmuš lii kiedâvušsum já spiekâstem miedettum.

Spiekâstem pirâssuojâlemmiärâdâsâin lii kerdiluándulâš. Spiekâstem ij lah máhđulâš finnið ovdâmerkkâna maanjâ täälvi ááigán häävild. Spiekâstemmiärâdâsâst adeluvvojeh tábulihi miärâdâsah, moh kyeskih eereeb iärrás tooimâ pirâshemâdâsâi keeppidmân, pasâttâshuolâttâsâan sehe tooimâ suovvum pištemâ. Miärâdâsâi nuávdittem koceh. Kuávlun, kuus spiekâstem lii miedettum, tahoo tärhistem sehe tooimâ älgidijen já talle, ko tot nohá. Máhđulii spiekâstmist peerusthánnáá toimâhárjuttejee kalga ornið tooimâs tienuuvt, ete tot ij toovât piirrâs pillâšum tâi tom vaarâ.

Tiädáttâs puáhtá luuhâd suomâkielâns www.arktisenlapinys.fi. Tavesämi-, anarâš- já nuort-tâlâškielâliih versioh almostittojeh siämmâá čujottâsâst, ko jurgâlusah valmâstu-veh. Spiekâstemuuccâmluámáttâh já tevdimravvuuh láá finniimist juovlâmáánu 2020 aalgâ räajist čujottâsâst www.arktisenlapinys.fi.

Jyehim:

- Suáđgil, Aanaar, Muonio, länuduv já Ucjuv kieldah
- Suáđgil, Aanaar, Muonio, länuduv já Ucjuv kuávlu palgâseh
  - (Paištuodâr, Kaalduáivi, Njiävđám, Mudusjävri, Vääččir, Paččvei, Avveel,
  - Päniituodâr, Sallâvääri, Myeđhituodâr, Näkkäl, Kietâruottâs, Muonio, Kyrö, Sat-tasniemi, Oraniemi, Syväjärvi, Säämi, Kiemâ-Suábbâd, Pyhä-Kallio)
- Palgâsij ovtâstus
- Sämpalgalâseh rs
- Sämitigge
- Nuorttâlij sijdâchuákkim
- Meccihaldâttâs
- Laapi IJP-kuávdâš
- Laapi räjikosáttâh
- Laapi poolislâjâdâs
- YLE Lappi
- Lapin Kansa
- Inarilainen
- Sompio
- Luoteis-Lappi
- Enontekiön Sanomat